

ТИЖНЕВИК REVUE HEBDOMADAIRE **TRIDEN**
UKRAINIENNE

Число 8 (414) рік вид. X. 4 березня 1934 р. Ціна 2 фр. Prix 2fr.

Париж, неділя, 4 березня 1934 року.

В минулому лютому місяці відбулася в Празі третя конференція Головної Еміграційної Ради, центрального осередку, що об'єднує скрізь світами розкидану нашу політичну еміграцію.

Переживаємо зараз скрутні часи, а все-ж, не дивлячись на великі труднощі, представники нашої еміграції знайшли спромогу з'їхатися з різних країн та обміркувати як свої чисто еміграційні справи, так і загально-українські, що особливо важливим є в цю трівожну хвилину.

Але не лише в тім полягає значіння конференції. Коли оглянемося на пройдену нашою організованою еміграцією тяжку путь, яка чітко обрисовалася на конференції, не можемо не зауважувати життєздатности нашої еміграції, її витривалости, великої, скритої в ній організаційної потенції.

І у виявленні цього єднання та поглиблення нашої організованости полягає даліше значіння третьої конференції української політичної еміграції — виявленні зросту наших сил.

При тому не можна пройти мимо приємного факту присутности на конференції в якості гостей, яких конференція радо вітала, тако-ж представників українського громадянства з Галичини й Буковини.

На еміграційній конференції це були лише гості. Але й це вже виразно показує, що наші стремління, наші завдання й наші цілі є близькими нашим землякам з українських земель по-за межами совітського союзу. Це без сумніву разом з тим виявляє і потішаючі ознаки потягу до об'єднання всієї української нації, до консолідації своїх сил.

Українські діти на чужині.

Тисячі української дітвори перебувають на чужині довгі роки, розкидані по різних країнах. Більшість з них, як, наприклад, в Америці, народилася на чужій землі й про рідний край має лише абстрактну уяву. Хоч кожна свідома родина намагається збудити в своїх дітей любов до всього рідного, життя на чужині затирає цей вплив, бо дитяча душа вбирає в себе те, що дитина бачить і чує й привчається любити те, що є стало довкола неї, отже—чужий край і чужомову. Дитина не раз любить служницю дужче, як власну матір, бо перша її плакає, бавить і взагалі частіше буває з нею, ніж мати.

Звичайно, українська емігрантська дитина має дві «рідні» мови, але буває й так, що в школі (чужій, бо українських є незначна кількість) й взагалі по-за домом вона добре говорить мовою того краю, де живе, а дома такою мішаниною, що жаль слухати; писати-ж і читати по українському і взагалі не вміє. Ще гірші обставини для національного виховання панують в мішаних родинях, де батько або мати не українці. В такій родині, звичайно, по українському взагалі не говорять, а про Україну часто навіть і не згадують зовсім.

Хто сам живе на чужині й придивлявся до української еміграції, особливо до робітництва, той знає, як дуже асимілюється українська молодь.

Щоб зберегти Україні українську молодь, що виростає на чужині, треба згуртувати дітей в національній організації і то в такій, щоб своїм програмом забезпечувала дітям в сукупленні фізичне й духове виховання. Такою організацією є світовий рух молоді — скавтинг, по українському Пласт. Цей рух повстав у Англії та згодом педагоги інших країн переконалися, що пластова виховання для молоді найкраще, і тепер Пласт поширений по всім світі, а пластунів і пластунок разом є по-над 3,5 мільйони. Українське громадянство знайоме з Пластом, як з найбільшою організацією молоді на Західній Україні, що згуртовувала коло 8 тисяч пластунів і пластунок, але польська влада цю організацію у вересні місяці 1930 р. розв'язала.

Пластова організація на чужині дає дитині рідне оточення, рідну мову, пісню й танець, на пластових сходинах гурток пластунів (7-10 осіб) вивчає під керівництвом свого провідника матеріал з українознавства (відповідно до віку дітей: українські казки й оповідання для дітей, український правопис, історія, географія й література України й т. и.). Рідний край стає дитині в Пласті дійсно рідним і вона виховується в патріотичному дусі. Любов до батьківщини це перша передумова для кожного пластуна, що видно й з першої точки «Пластової присяги». Пластун, що досяг 14 літ і склав «перший пластовий іспит», урочисто присягає, що «любитиме свою батьківщину, свій народ і в кожному часі їм буде служити».

Пластова виховання ґрунтується на принципах самостійности й

громадськості. Дитина привчається робити все сама, спочатку на дрібничках: сама собі постеле ліжко, зашиє дірку в одязі, прибере в хаті; а пізніше дасть собі раду й у природі — вміє поставити шатро, розложить огнище й зварить просту страву; знає, як допомогти товаришеві, що покалічився і т. д. Скільки знаємо дорослих людей, що навіть у дрібному не дадуть собі ради в житті й «пускаються берега», як лиш доля кине їх в незвичні чи скрутні обставини! Пласт має на меті виховати самостійних, енергійних і відважних одиниць, що в житті завжди будуть переможцями.

Спільні гри, прогулки, вправи, сходини й спільне таборування привчають молодь до громадського життя, розвивають товариську та почуття справедливості, бо в Пласті нема бідних і багатих, «панських» і «простих» дітей — всі рівні, всі брати. Ось точка 4 Пластового Закону каже: «пластун приятель усім і брат інших пластунів». Пласт вщеплює й інші етичні та естетичні засади, про що є мова в інших точках Пластового Закону: «пластун твердо дотримує своє слово; пластун корисний і радо всім помагає; пластун поводитьсь все чемно та по-лицарськи; пластун приятель тварин та рослин; пластун усе доброї думки та веселий, пластун чистий у думках, мові та вчинках».

Спортові гри, вправи, а, головне, частий побут у природі загартовують молодь, роблять її життєрадісною й життєздатною. З душних, закопчених, нездорових мурів міста кличе чарівна природа.

«... Ми діти матері природи.
До нас шумить зелений бір;
В лісі-ж! Поля! До вільних гір
На ясні зорі, тихі води! *) —

Відповідають на цей заклик природи струнки ряди пластунів, маршируючи до пластового табору.

На пластових зустрічах і з'їздах пластуни входять у зв'язок з іншою своєю й чужою пластовою молоддю. Пластун негр чи ескімос почувает себе однаково членом кільки—мільйонної пластової родини, як американський чи французький пластун. Для української молоді на чужині зносини з молоддю інших братніх народів мають велику вартість. Про виступи українського пластуництва на міжнародних з'їздах (джеремборі) були докладні статті в українській пресі. Кожен признає велику вагу такої репрезентації України на інтернаціональних здвигах.

Пластові організації або й пластові відділи окремо влаштовують національні свята, вистави; мають власні бібліотеки; влаштовують різні курси й виклади; видають власні часописи і т. д. й тим багато сприяють культурно-освітній роботі, особливо між молодшим громадянством свого народу.

Життєздатність нації належить у великій мірі від життєздатності й свідомості її молоді. Такою молоддю стане в Пласті! Тисячі української молоді в Галичині промовляли:

*) Частина пластового гімну, що співають українські пластуни на Закарпатті.

Пласт наша гордість і мрія!
Для Вітчизни цей наш труд.
Буйний в нім порив, надія;
В Пласті росте новий люд! **)

Хай ці слова посвяти й патріотизму стануть рідними й українській молоді на чужих землях, щоб скоріше прийшов момент, коли пластова молодь з усіх українських земель зможе заспівати цю пісню вільно й спільно.

Н. Козицька.

Третя конференція Головної Еміграційної Ради.

Без великого шуму і бучного розголосу зібралася 14-15 лютого с. р. в Празі третя конференція Української Головної Еміграційної Ради, себ-то зверхнього керуючого органу цілої української політичної еміграції. Майже вся організована українська еміграція в Європі вислала своїх делегатів, а по-за європейські гуртки свої доклади і побажання. В час, коли в цілому світі переходять великої ваги події, коли на Україні лютує голод і терор, а серед цілого українського світу почуваються нові настрої, чергова конференція Головної Еміграційної Ради є як не можна більш своєчасною, бо як не як, а українська еміграція уявляє з себе авангарду боротьби за визволення України і репрезентує Велику Україну, звільнення якої, як тпер всі згодні, є передумовою здобуття українським народом державности й незалежности.

Конференцію відкрив в присутності делегатів і високих гостей голова Головної Ради проф. О. Шульгин промовою, в якій з'ясував значіння і вагу події та відмітив велику відрадність того факту, що праця Головної Ради знаходить великий відгук як серед еміграції, так і серед цілого українського світу, і що вона не лише стоїть на захисті еміграції, але з усією своєю силою підпірає і працю національного українського державного центру. По закінченні промови, яку всі присутні привітали дружніми оплесками, на пропозицію голови Головної Ради обрано було одногласно на голову конференції п. ген. В. Сальського. Одночасно проф. Шульгин в імені президії Головної Ради оголошує порядок денний конференції, вироблений і розісланий організаціям перед скликанням конференції, а саме: 1. звіт генерального секретаря, 2. фінансовий звіт і проєкт бюджету на майбутній рік, 3. звіт Ревізійної Комісії, 4. промова голови Еміграційної Ради і план діяльности надалі, 5. звіти з місць, 6. окреми доклади: а) становище на Україні і голодова справа, б) всеукраїнський конгрес — доклад проф. Славінського; в) становище в Європі і українська еміграція — доклад проф. О. Шульгина, 7. резолюції і вибори.

Порядок денний з де-якими невеликими змінами і перестановками конференцією приймається. Перед тим як дати слово для докладу генеральному секретареві президії п. Косенкові, голова пропонує обрати мандатну комісію для перевірки уповноважень делегатів. Така комісія обирається в складі п. п. І. Мірного, Д. Геродота і д-ра Л. Чикаленка. Поки мандатна комісія перевіряє уповноваження, генеральний секретарь відчитує свій доклад про діяльність президії Головної Еміграційної Ради. Подаємо цей доклад в цілому.

***) Частина українського пластового гімну, що співають українські пластуни в Галичині.

Високодостойні панове гості і панове делегати!

Відвітний період діяльності президії Головної Еміграційної Ради обіймає неповних 17 місяців. Проте за цей, порівнюючи короткий, час як-що не так багато зроблено, то у всякі рази піднято стільки всяких важливих питань, що ми, президія, певні, що нинішня конференція є дуже вчасною, вельми відповідальною і може бути багатою наслідками для цілого напрямку життя загалом нашої еміграції. Не вдаючися тут в загальну характеристику минулого періоду нашого життя, приступаємо впрост до систематичного звіту нашої роботи.

Організаційні справи. Протягом відвітного періоду Головні Еміграційної Ради, що складалася з УЦК в Польщі, Допом. Комітету в Румунії, Укр. Об'єднання в ЧСР., Рад.-Демокр. Клубу в Празі, Союзу Укр. Емігр. Орг. у Франції, громади в Царьгороді, Громади в Бельгії, Організацій в Болгарії і Сербії та Т-ва вояків у Франції, поповнилася вона ще Укр. Комітетом в Люксембурзі і Громадою в Шанхаї. Обидві останні громади належаться остаточно прийняти до складу Головної Еміграційної Ради на цій конференції.

Представництва Г. Е. Р. Крім попередніх представників, а саме п. інж. Ю. Яковлєва в Бельгії і п. М. Лівичього в Женеві, президія Г. Е. Р. запросила ще на представництво в Америці для справ зовнішніх п. сен. Арнольда Марголіна, та інж. Опадчого в Шанхаї. Є надія мати відповідних представників і в інших країнах, але тимчасом справу з їхнім призначенням ще не закінчено.

Склад президії Головної Еміграційної Ради. Президія Г. Е. Р. за відвітний час лишилася беззмінною, а саме в складі голови п. проф. О. Шульгина, першого заступника голови п. проф. М. Славінського, другого заступника п. ген. О. Удовиченка, ген. секретаря п. І. Косенка, секретаря п. М. Ковальського і технічного секретаря п. В. Микитюка.

За відвітний час президія мала, не рахуючи всяких біжучих нарад, 14 регулярних засідань. Повністю можна буде судити про стан організації Г. Е. Р. лише після звітів з місць, але, попереджуючи їх, мусимо сконстатувати вже тут одну загальну негативну рису нашої роботи, а саме те, що прохання президії Г. Е. Р. до організацій про членські внески і збирання національного податку лишаються без належних наслідків. Досить часто тако-ж організації довгий час не надсилали звітів про своє життя. Але, з другого боку, еміграція на місцях, часом з певною допомогою президії, дала кілька доказів своєї організаційної життєздатності. Такими доказами являються особливо об'єднання Громад в Союзи в Болгарії і в Югославії. Ми щасливі відмітити ці факти не тільки через те, що вони трапилися, так мовити, у виконання відповідної постанови II-ої нашої конференції, але ще й через те, що вони вказують, що еміграція ще має велику організаційну потенцію і при добрій нагоді і волі в цій галузі може ще багато і багато чого зробити. Для цього потрібно більшої консолідації, більшої координації і тіснішого зв'язку між організаціями і центром.

Опікування еміграцією. Недивлячися на вельми несприятливі обставини, президія, через відділ опікування Місії УНР у Парижі, продовжувала свою допомогу що до дістання віз, переїздів, підшукування праці і т. и. Розуміється, можливості опікування тепер ще зменшилися проти попередніх часів, бо криза і заборонні міри урядів різних держав що-до праці і переїздів ще більше стали строгими. Де-які надії на поліпшення юридичного стану еміграції подас новозатверджений Лією Націй статут біженців. Ним треба буде користуватися, але не всі ще зацікавлені країни підписали відповідну конвенцію.

Дорадача Рада Офіса. До недавнього часу можна було ще сподіватися якоїсь допомоги з боку Офіса Нансена, але за останній час вияснилося, що наші сподівання даремні. Офіс абсолютно немає грошей, а, з другого боку, він має ліквідаційні настрої. В зв'язку з тим, що там

продовжується засилля росіян, у президії Головної Еміграційної Ради взагалі повстає питання про те, в який спосіб вести далі роботу в цій установі.

Голодова акція. Як тільки президія відчула перші признаки голоду на Україні, вона ще 20. VII м. р. вислала конфіденційні листи до Ліги Націй і до Червоного Хреста; далі випустила коротку обізнану відозву французькою мовою до всіх гуманітарних установ світу; потім у вересні президія в особі свого голови виступила в Женеві разом з іншими українськими представниками. Перипетії цілої цієї справи вже широко розголошено і відомі вони з преси. Вважаючи голодову справу дуже важливою, президія присвятила їй спеціальну увагу і стралася відносно неї бути в повному контакті з іншими українськими організаціями. На цьому місці мусить вона скласти як найгарячішу подяку митрополитові Шептицькому і Рятунксовому Комітетові у Львові, що в значній мірі допомогли Г. Е. Раді і цілій еміграції виконати їхній обов'язок відносно голодної Великої України. Президія Г. Е. Р., крім своєї акції, викликала ще акцію і своїх організацій. З її ініціативи повстали Комітети в Бельгії, Варшаві, Болгарії і у Франції. Президія перевела серед своїх організацій «день 29 жовтня», вислала телеграму Рузвельту для піддержання акції американських українських організацій і вислала делегата на конференцію у Відні 16-17 грудня, почала збирати адреси голодних на Україні, вислала подяку міністрові Мовінкелеві; заініціювала у Парижі ярмарок на користь голодних. Голодова акція еміграції безсумнівно мусить бути продовжена і поширена.

Виступи Гол. Ем. Ради загально-національного характеру. Оскільки виступ Г. Е. Р. в Женеві в справі голоду був добродійним, оскільки він носив і загально-національний характер, тим більше, що зроблено його було в порозумінні з іншими українськими національними чинниками. Такий самий характер носила і телеграма до президента Рузвельта, якою Г. Е. Рада вимагала анкети в справі голоду на Україні. Крім цих дуже важливих виступів Г. Е. Рада вважала крайнє потрібним в інтересах консолідації цілого українського громадянства спопуляризувати відому промову п. президента Андрія Лівіцького, вміщену в брошурі «Єдиний Шлях».

Великого значіння була тако-ж і подорож голови Головної Еміграційної Ради проф. О. Шульгина в-осени 1932 року на Балкани до Сербії, Болгарії і Румунії. Під час цієї подорожі в Софії відбулися урочистості відкриття пам'ятника М. Драгоманову. П. Голова мав нагоду відвідати значну частину еміграції, відвідати приятелів-чужинців, увійти в контакт з Буковиною і її представниками. В червні минулого року за допомогою Г. Е. Ради відбулася в Парижі лекція про Україну князя Луї де Бурбона. В кінці минулого року п. голова зробив в товаристві Франс-Оріан доклад про голод на Україні.

Беручи під увагу важливість менту, себ-то як і те, що робиться на Україні, так і те, що робиться в світі, Г. Е. Рада вважає, що має нагоду зробити кілька важливих виступів загально-національного характеру як в напрямі зазначення своїх власних позицій, так і для підтримання акції нашого державного національного центру.

Стосунки з іншими українськими організаціями. Коли піднялася в пресі справа скликання українського національного конгресу, президія потрактувала цю справу поважно і вдалася з референдумом до своїх організацій. Спеціальний доклад про це вносить президія на рішення нинішньої конференції.

Для поліпшення стосунків між ріжними українськими течіями і направлення їх зусиль на конструктивні цілі, президія пропонувала б нинішній конференції видати звернення до преси і до всіх організацій про закінчення, так мовити, пакту не-нападу або перемир'я. Це корисно відбилось б на тоні нашої преси, на зносінах організацій і підняло б український загаль в очах чужинців. Такий пакт міг би бути і передумовою

дальшого об'єднання і порозуміння всіх українських національних від-тінків.

Оскільки зараз ціле українство виступає фактично єдиним фронтом проти Москви, необхідно було б спробувати цей фактичний стан єдності перетворити і в ідейний.

Пресова акція. Безпосереднє президія, на жаль, не мала змоги вести пресову акцію за браком коштів, але посереднє, — через пресове бюро Місії у Парижі і почасти через агенцію «Офінор», — могла вона містити все, що було їй потрібно. Майже всі представництва Г. Е. Р. розвинули досить велику пресову діяльність. Особливо тут слід одмитити гідну ширшого признання пресову акцію п. інж. Ю. Яковлева в Бельгії, що глибоко заінтересував бельгійську пресу українською справою.

Видавнича акція. Видано коштом Г. Е. Ради мемуар про рабську працю і мемуар на Лондонську конференцію, підтримано журнал «Україна» італійською мовою, куплено невелику кількість видань п. Рандоне про Україну італійською мовою. Сприяла президія розповсюдженню книги про Україну франц. мовою п. Тісрана, видано 5000 екз. брошури «Єдиний Шлях». Видавнича акція Г. Е. Ради мусіла б бути значно ширшою, але, на жаль, вона обмежується браком грошей. Особливо відчувається недостача для нашої національної пропаганди літератури про Україну англійською мовою.

Культурно-просвітня праця. Треба одверто сказати, що ця галузь нашої роботи знаходиться в тяжкій стані. Нею мала займатися спеціальна наша комісія, але в тих обставинах, в яких вона знаходилася і знаходиться, зробити щось великого, очевидно, було неможливо.

Для того, щоб щось в цій галузі зробити, необхідно до праці в ній притягти всі організації, що заінтересовані освітою нашого народу. Коли великі частини нашої політичної, і заробітчанської еміграції цілком віддалені від всякого культурно-національного життя, то треба мобілізувати на несення їм культури всі сили — і Просвіти, і наші інститути, і наукові та громадські організації, де б вони не були. Це є загально-національне завдання, і щоб його досягти, треба, щоб об'єдналися коло нього всі наші культурні сили.

Фінансова акція. Про фінансовий стан має бути спеціальний доклад. Тут ми обмежимося лише тим, що вважемо, що останнім часом еміграція в цілому дуже слабо відгукується на грошеві потреби Г. Е. Р. Крім того, самі організації — члени Г. Е. Р. — платять членські внески неакуратно, або зовсім не платять. Таке положення в великій мірі негативно впливає на роботу президії Г. Е. Ради і підриває в корні всі її далекойдучі плани.

Українська еміграція повинна вдатися до героїчних заходів і вимагати на свою роботу загально-національного характеру засобів від цілого українського народу.

Зносини президії Гол. Ем. Ради. За відвітний період секретаріат Г.Е. Ради відправив 164 вихідних і одержав 198 вхідних. Розіслано було 120 екз. обіжників, 3000 брошур «Єдиний Шлях», книги Тісрана, Евена і чимала кількість іншої літератури, яку президія мала в своєму розпорядженні і висилала організаціям та окремим особам з інформаційною метою. Значним тако-ж було персональне листування членів президії в справах Г. Е. Ради.

Загальний висновок. Відвітний період праці Г. Е. Ради, як видно з попереднього, безумовно був тяжким. Проте Г.Е. Рага існує вже скоро 5 років і виявляє живучість незрівняно більшу, ніж де-які інші, на зразок її створені, еміграційні об'єднання. Г. Е. Раді бракує особливо лише грошей і може де-якого організаційного удосконалення, але що торкається області духа, то виявляє вона досить живучости для того, щоб ми були цілком спокійними за її будучність і за те, що вона взятий на себе великий обов'язок виконає.

По докладі генерального секретаря слово забирає голова Головної Ради проф. О. Шульгин і в довшій промові аналізує роботу Головної Еміграційної Ради за минулий період і намічає план діяльності на майбутнє. Основні точки промови проф. Шульгина такі. Головним завданням Головної ГРади було і є об'єднати якомога більшу частину еміграції коло Головної Еміграційної Ради. Для цього президія тісно співпрацювала з центральними краєвими органами еміграції в окремих країнах, але для поглиблення зв'язку належалося б, оскільки була б змога, бувати на місцях, їздити і бути в частішому контакті з масою еміграції. Другим не менш важливим завданням Головної Еміграційної Ради є об'єднати не лише еміграцією, але реалізувати єдність національну всього нашого народу. Слідуючим важливим завданням Головної Еміграційної Ради є справа матеріальної і правової допомоги еміграції. Раніше можна було сподіватися якоїсь допомоги через Офіс Нансена, але Офіс знаходиться без грошей, під впливом росіян і на передодні ліквідації. Вихід з трудного становища українська еміграція мусить знайти в своїй самодіяльності. Треба утворити спеціальну фінансову комісію і зробити відповідні заходи в Офісі Нансена.

Головна Еміграційна Рада відповідно репрезентувала еміграцію, вела пропаганду національної української справи перед чужинцями, випустила не одно корисне видання, але для всього цього вона потребує коштів. Необхідно, щоб ціла еміграція одгукнулася на заклик Головної Еміграційної Ради про збирання національного податку. Далі голова оголошує проєкти цілого ряду резолюцій, вироблених президією Головної Еміграційної Ради в справах освітній, голодівій і т. ін., і кінчає, свою промову підкресленням того факту, що Головна Еміграційна Рада результатом своєї роботи довела, що вона є організацією не тільки життєздатною, але абсолютною необхідною для посунення української національної справи взагалі. Конференція вкриває промову голови Ради різними оплесками і постановляє перервати гасідання для того, щоб дати змогу мандатній комісії скласти протокол перевірки уповноважень делегатів.

Після перерви п. І. Мирний в імені мандатної комісії зачитує слідуючий протокол:

Прибули на конференцію, окрім голови Головної Еміграційної Ради проф. О. Шульгина і генерального секретаря п. І. Косенка, такі уповноважені делегати:

1. Від Головної Управи Центрального Українського Комітету в Польщі п. М. Ковальський,
2. від Ради Центрального Українського Комітету — п. ген. В. Сальський, проф. Р. Смаль-Стоцький і д-р Л. Чикаленко,
3. від Союзу Українських Емігрантських Організацій у Франції — п. М. Шумицький,
4. від Т-ва б. Вояків Армії УНР у Франції по передорученню п. ген. О. Удовиченка, який захворів, п. ген. В. Сальський,
5. від Українського Допомогового Комітету в Румунії п. п. проф. К. Мацієвич, полк. Г. Порохівський та п. Д. Геродот.
6. від Демократичної Громади Українських Емігрантів у Бельгії, по дорученню, проф. А. Яковлів,
7. від Українського Комітету в герцогстві Люксембурзькому, по дорученню, проф. А. Яковлів,
8. від організацій в Болгарії (Українського Культурно-Просвітнього Т-ва в Софії, Української Громади, Т-ва в Слівені, Відні, Варні, Пловдиві і Т-ва «Січ» у Софії) п. проф. М. Парашук,
9. від Союзу Українських Емігрантських Організацій в Югославії — п. інж. І. Новицький,
10. від Української Громади в Туреччині, по дорученню, полк. В. Філонович,
11. від Українського Об'єднання в ЧСР — проф. А. Яковлів та І. Мирний,

12. Від Українського Республікансько-Демократичного Клубу в Празі — п. п. проф. М. Славінський та З. Мирна.

Всього 15 делегатів з 19 голбсами. Конференція затверджує постанову мандатної комісії і переходить до заслухання докладів з місць.

(Далі буде).

Большевицько - шварцбардівська протиукраїнська пропаганда.

Приблизно рік тому, коли українське питання почало сильно інтересувати міжнародну політику і з'явилися навіть де-які проекти міжнародного масштабу відносно України, в большевизанській чи просто большевицькій пресі у Франції, Бельгії, Англії, Америці й Канаді почали з'являтися антиукраїнські замітки і статті про погроми на Україні, процес Шварцбарда і т. д. Не так давно сам Шварцбард приїхав до Америки читати лекції про погроми на Україні і свій «геройський вчиною». Нахабство цього «героя» і тих, що його підтримують, дійшло до того, що убийник навіть поїхав до Канади, де є чимало українців.

На цей раз йому не пощастило. Завдяки протестові торонтських українців, «герся» випроваджено з Канади протягом 48 годин. Але, звичайно, ті, кому ходить про роздмухування протиукраїнської агітації, на цьому не заспокояться; очевидно, брехлива пропаганда буде вестися і далі, тим більше, що на цю пропаганду грошей не забракне. Мета цієї пропаганди ясна: ходять про те, щоб напередодні рішучих подій компрометувати всюди визвольні змагання українського народу.

На цю пропаганду мусить звернути увагу весь український світ і рішуче її побивати перед чужинцями. Способи до цього є. Під час процесу Шварцбарда у Парижі було видано: 10 номерів «Тризуба» — надзвичайне щоденне видання, в яких уміщено весь процесовий матеріал, книгу проф. О. Шульгина французькою мовою під назвою «Chachemare rouge», великий збірник матеріалів до процесу французькою мовою, книгу жидівського соціаліста Добковського про Шварцбарда французькою мовою, в якій п. Добковський розкриває точно і ясно, хто такий Шварцбард і ті, хто його підтримують; нарешті числа «Revue des Grands Proces», в яких уміщено промови прокурора і захистників, та стенограми процесу.

Згаданого багатого матеріалу цілком досить для того, щоб усвідомити чужинців, які по незнанню ще й досі можуть сумніватися в тому, де правда. Але цього мало, що існує ціла велика література; треба, щоб українці нею користувалися і використовували всюди, де треба. Є дуже бажаним, щоб в окремих країнах на підставі згаданих матеріалів було видано відповідні хоч невеликі книжки, бо скажемо для англо-саксонських країн немає про це питання ні одної книги англійською мовою.

Нам здається, що проходити мимо цієї справи українці не сміють, бо зловредна і потворна антиукраїнська агітація не спить, має гроші і нічим не гербує. Як що не даватимемо опору, то це нам обійдеться в будучності значно дорожче.

І. Заташанський.

3 міжнародного життя.

† Альберт I, король Бельгії.

Несподівано трагічною смертю загинув Альберт I, улюблений своїм народом і поважаний цілою Європою бельгійський король. Виїхав розважитися до рідних гір близько Намюра, оступився на стримкому шпилі і розбився на смерть. Упокоївся ще не таким старим, як на короля, бо було йому всього лише 59 літ.

Ця нагла смерть тяжко зворушила не саму тільки Бельгію, але й світову опінію. Не тому, що цей випадок може пстягти за собою якісь політичні заколоти чи комплінації в Бельгії чи в Європі. Нічого такого не станеться. Бельгія — типова демократична і парламентська країна, добре впорядкована й солідно організована. Уряд на сьогодні має вона сильний і авторитетний, державні установи її функціонують бездоганно, а та соціальна, національна та політична боротьба, що в ній єсть, як і в кожній іншій країні, має свої традиційні легальні береги, по-за які вона не має тенденції виходити. Так само нема чого сподіватися і якихось міжнародніх ускладнень. Закордонна політика Бельгії велася в ясно означених лініях спокою, замирення й міжнародньої співпраці, і таке забарвлення їй дав не лише сам покійний король, але й усі бельгійські уряди і цілий бельгійський народ. А в тім зворушені всі, — зворушені індивідуальність, що за часів великої війни й після неї викликала до себе симпатію й повагу, і то загальну, як з боку своїх, так і чужих, навіть — ворогів.

Як відомо, одним із наслідків великої війни було значне зменшення кількості монархів, що сиділи до того на європейських тронах чи то з «милости Божої», чи з «волі народу». Залишилися на своїх високих посадах лише ті з них, що так або інакше заслужилися перед своїм народом, забезпечивши тим у своїй країні династичну традицію. Одним із таких найбільше заслужених королів і був Альберт бельгійський. Свою корону він не лише дістав з спадщини згідно законам своєї країни, він ще до того, так мовити, з а р о б и в її за часів війни — своєю непоказною мужністю на полях бою, в окопах серед шерегових вояків, а після війни — своєю тихою мудрістю на міністерських нарадах, своєю широкою співпрацею з парламентом і з цілим народом.

У біографії Альберта I годі шукати якихось ефектових моментів. Життя його просте, подібне до існування середньої чесної людини з інтелектуальної верстви, тихе, спокійне, впорядковане, не замучене жадним екстремизмом. Коли він, такий мовчазний, неначеп-то зовсім не видатний, незадовго до війни (р. 1909) несподівано, бо не від батька, а від дядька, дістав бельгійський трон, йому не судили надто доброї майбутности, як королеві. До трона — жив він остеронь від двору і від усіх, в народі його не знали, а династична традиція Бельгії була трохи розхитана його попередником Леопольдом II, що був більше фінансистом, ніж королем, більше бон-віваном, ніж державним мужем. Віказав себе Альберт I на початках не за тихого часу, а тоді, як настала р. 1914 війна, яка в першу чергу загрожувала йому — троном, а Бельгії — державною незалежністю.

Усім пам'ятна ще його поведінка на початках великого світового конфлікту. Король «навіки нейтральної» Бельгії, як стверджено урочисто в міжнародніх документах, підписаних Англією, Францією, Австрією, Прусією та Росією, він дістав од германського імператора ультиматум, в якому під загрозою військової сили йому було запропоновано порушити нейтралітет, стати на боці Центральних Держав, перепустити германські війська через бельгійську територію в напрямі до Парижу. Спокуса му-

сіла бути велика. Бельгія зосталася б незалежною, не переживала б економічної скрути, не зазнала б страхіття довгої війни. Але Альберт I ані хвилини не вагався, бо не лише в приватніх, але й у державних справах вище за все ставив право, честь і мораль. Тихо і спокійно, без пишної мови, як все, що він робив, поставився він проти незмірно сильнішого воюючого, ідучи, як здавалося тоді, на наявну загибель.

Загибель не прийшла. Натомість після чотирьохлітньої боротьби, в якій Бельгія фактично, як держава, перестала існувати, бо її король, влада та військо опинилися на вигнанні, прийшов триумф, перемога, поворот до батьківщини, відтворена державність. І тепер, коли знаємо докладно історію війни, ясно стало всім, що отоді, в серпні 1914 р., в руках Альберта I лежала доля не лише Бельгії, але й цілої Європи. Бо-ж коли б в той час бельгійський король поставився до германського ультиматума інакше, коли б уступив морально, ніби-то рятуючи себе і Бельгію, як то напевно зробили б інші люде на його місці, всі події пішли б іншими шляхами, і мапа цілої Європи виглядала б зовсім не так, як виглядає вона тепер. І звідси повчення державним мужам: той, хто йде вперед за голосом чести, робить разом з тим і велике політичне діло.

Людина чести в міжнародніх взаємовідносинах, герой великої війни, після замирення Альберт I так само тихо і непоказно весь віддався праці над відновленням бельгійського державного, політичного й економічного життя. Щоб схарактеризувати, чим він був для Бельгії та її двох народів за цей час і до своєї смерті, наведемо уривок з офіційної промови Каміля Гюїманса, лідера фламандських соціалістів, тоб-то республіканців, і представника місцевої, так мовити, недержавної національності, що мав би з засади несприятливо ставитися до королів взагалі. Він сказав:

Тепер (після смерті) більше, ніж коли, відчуваємо ми, чим була ця людина (Альберт I) для нашого суспільства. Він був опорою утримання й дальшого розвитку наших конституційних свобод, гарантією нашої незалежності, сховачкою і притулком для нас за дні неспокою і небезпеки.

Його ім'я зостанеться на віки в історії країни нашої, як ім'я мудреця, але в історії світовій він так само навіки залишиться, як образ короля, що жив і чинив як звичайний простий громадянин, що став символом мужності і мужньої енергії, людиною, яка творить своє діло не ради слави, а тому, що то її моральний обов'язок. Цей король був — людиною.

І свою промову національно «не-державний» соціаліст закінчує словами зверненими до родини королівської:

Короліві, так тяжко засмученій короліві, предкладаю з пошаною наші щирі кондоленції, наше глибоке псчуття до її жалоби, яка єсть тако-ж і нашою жалобою, бо ми ніколи не забудемо, чим вона була для свого чоловіка за часів нещастя і щасливих днів.

Трьом дітям короля Альберта так само предкладаємо наші співчуття. Княгині П'ємонтській, князю Карлові і князю Леопольдові, що на його долю, за цих стурбованих днів, припадає тяжке завдання перейняти королівську спадщину свого батька.

Син Альберта I — Леопольд III, що народився р. 1901, вже взяв на свої молоді плечі вказану спадщину. Світова опінія сподівається, що піде він стопами батьківськими.

Observer.

Хроніка

3 життя укр. еміграції.

У Франції

— 3 життя Української Громади в Ліоні. 14 січня с. р. відбулися урочисті збори Громади, присвячені 8-й річниці існування Громади. На ці збори було запрошено уповноваженого Т-ва б. Вояків п. полк. Тарана та уповноваженого Української Бібліотеки ім. С. Петлюри в Парижі п. Олійникова.

Реферат про історію Громади на цих зборах зачитав голова Громади п. Бойко. В рефераті п. Бойко підкреслив велику внутрішню роботу, яку перевела Громада, та повсякчасну підтримку українського національно-державного центру — уряду УНР. Збори урочисто підтвердили незмінність цієї традиційної позиції Громади.

— 27 січня с. р. Громада влаштувала свято незалежності, на якому було зачитано реферат та влаштовано концерт. На це свято завітав до Ліону і голова Гренобльської Громади п. Козельський, який виголосив щиро-патріотичну промову та закликав усіх стояти під тими прапорами, з якими ми вийшли з України. Під час свята зібрано було 72 фр. на будову дому Музею Визвольної боротьби України в Празі.

— 4 лютого с. р. відбулися збори Громади, на яких було переобрано Раду Громади. До нової Ради обрано: голова — п. Ларіончук, скарбник — п. Шинкарук, секретар — п. Кошук.

— Після Різдва знову почала свою працю четвергова дитяча школа при Громаді. Викладають у школі пп. Бойко та Ганченко. Заснувалася при Громаді і сшад-

но-позичкова каса. Мається на увазі купити коло Ліону кілька гектарів землі й зайнятися свинарством. Як щоб ідея заснування української кредитової установи зреалізувалася, каса взяла б участь в зложенні її капіталу.

— 11 лютого с. р. відбулася в Громаді лекція п. полк. Тарана на тему «Військова хроніка в 1933 році».

Громада почала готуватися до Шевченкових свят.

— Свято 22 січня в Спільці Українських Сільських Господарів у Франції. В день національного свята Спілька влаштувала збори своїх членів, на яких після короткої вступної промови голови Спільки п. Солохи про значіння для України історичного дня 22 січня, п. Любецький прочитав реферат, присвячений нашому національному святу проголошення незалежності України.

Після реферату присутні прокричали трикратне «Слава» на честь України та тих, що працюють над її остаточним звільненням з московських кайдан.

У Польщі

— 3 життя Українського Наукового Інституту у Варшаві. У четвер 15 лютого с. р. відбулися збори економічного семінару, на яких інж. В. Яновський зачитав реферат на тему «Електрофікація УССР».

Подаємо короткий зміст реферату.

Перша п'ятирічка на Україні в справі електрофікації цю галузь народного господарства застала в початковому стані і питома вага райсних станцій не перевищувала 4,5 відс., при чому до

73,1 відс. витворюємої енергії споживалося Донецьким басейном та іншими металургійно-заводськими підприємствами, і то переважно в районі Донецького басейну.

Плани першої п'ятирічки намічали ґрунтовну зміну електрогосподарки на Україні перенесення ваги з станцій індивідуальних на районні, які дають змогу одержувати дешевшу енергію. Питома вага районних станцій мала зрости з 4,5 відс. до 41,2 відс., при одночасовому падінні питомої ваги фабрично-заводських з 73,1 відс. до 45,3. Як і раніше, головними споживачами мали бути фабрично-заводські підприємства української промисловости.

Головну увагу при будові районних станцій на протязі першої п'ятирічки надавалося станціям в районі Донецького басейну, металургії та в районі Дніпра, а саме Дніпрельстану.

Підсумки першої п'ятирічки, полані в совітських джерелах, неначе стверджують виконання намічених планів що-до збудовання об'єктів і вироблені на них електр енергії.

Совітські джерела подають, що вдалося значно оздоровити устаткування шляхом часткової заміни новими і більшої спроможности казанів, турбін, генераторів, введенням нових високовольтажових ліній. Глухо говориться про скасування частини електростанцій, счевидяки з-за повного зужитковання їхнього устаткування, та прилучення цих районів до певних районних станцій.

Не вдалося опанувати вимірниками що-до зужиткування палива та іншими, які впливають на користнішу працю електростанцій.

Совітський уряд не встиг підготувати відповідних кваліфікованих сил, кількість та якість яких значно відстає від зросту електрогосподарки та викликає часті аварії, які значно відбиваються на сталості певних господарчих об'єктів.

Не всі електростанції завантажені на повну спроможність. Ча-

сто заводи не потребують тої кількості енергії, на яку подали заявку. Дошкульним явищем станцій є те, що казанова господарка відстає від спроможности генераторів, що викликає перевантаження казанової частини електрогосподарки.

Все-ж таки електрогосподарка на Україні значно піднеслася, хоч ще не вдалося дорівняти її до тих розмірів, на яких стоїть ця господарка по державах Європи, не говорячи вже про Америку.

Плани другої п'ятирічки на Україні намічають поновний великий зріст електроенергії, при чому головними споживачами мають бути Донецький басейн, металургія, значно входить в гру хемія, далі сільське господарство, не кажучи вже про комунальних та транспортних споживачів.

При виконанні планів другої п'ятирічки большевики зустрічаються з певними труднощами, а саме не зможуть своїм власним промислом заповнити всі запотребування на різного роду устаткування і змушені будуть частину імпортувати, що цілковито не входить в загальні плани совітської господарки, яка stále стремить до засад самовистачальности. Хоч плани другої п'ятирічки намічають великі будови заводів, які мають працювати виключно на задоволення потреб електрогосподарки совітського союзу. Тут мусимо підкреслити, що плани намічають будову цих заводів на Уралі, себ-то по-за межами України.

— З ж и т т я в і д д і л і в
У Ц К .

В Т о р у н і — 9 грудня м. р. відбулася жалібна академія, присвячена пам'яті 359 героїв, розстріляних большевиками під Базаром.

25 грудня м. р. відбулася традиційна ялинка для дітей.

В А в г у с т о в і — 8 грудня м. р. відбулися святочні сходи української колонії, присвячені 359-ти мученикам за Україну.

28 січня с. р. відбулося свято незалежности України. Було зачитано реферати, присвячені дню 22 січня та бою під Крутами.

В Гайнівці — 19 січня с. р. в місцевій «Хаті Козака» відбулася ялинка для українських дітей.

В Плотичному — 25 листопада м. р. відбулася академія пам'яті Базарських героїв.

В Стрілкові — 7 січня с. р. влаштовано було в «Українській Хаті» ялинку для дітей.

14 січня с. р. відбулися чергові звичайні загальні збори членів Відділу. Обрано нову Управу й Ревізійну Комісію на 1934 рік.

21 січня с. р. обходила українська колонія 16-ту річницю проголошення IV Універсалу. Реферат, присвячений цій річниці вголосив голова Відділу. Другий реферат — про організацію Армії УНР та її боротьбу до часів виходу на еміграцію — прочитав п. Магальс. Після реферату заспівали присутні вічну пам'ять гетьманові Мазепі, С. Петлюрі та кротянським героям.

Зачитано було зміст IV Універсалу і закінчено свято співом «Ще не вмерла Україна» та «Як умру, то поховайте».

Діти декламували різні патріотичні вірші.

В Чехословаччині.

— III конференція Головної Еміграційної Ради відбулася в Празі 14-15 лютого с. р. Головував на конференції ген. В. Сальський. Крім президії Ради участь в конференції взяли 15 делегатів від 17 українських організацій в різних країнах Європи — Франції, Польщі, Румунії, Бельгії, Люксембурзі, Югославії, Болгарії, ЧСР та в Туреччині — ген. В. Сальський, проф. д-р Р. Смальстоцький, п. М. Ковальський, д-р Л. Чикаленко, інж. М. Шумицький, проф. Мацієвич, Д. Геродот, полк. Порохівський, проф. А. Яковлів, п. Мирний, п. З. Мірна, інж. І. Новицький, проф. М. Паращук, полк. В. Філонович.

Присутніми були на конференції тако-ж почесні гості з Галичини та Буковини, та з емі-

грації — пп. В. К. Прокопович з Парижу, проф. Ол. Лотоцький з Варшави.

Всі наради конференції носили суто діловий характер, провадилися швидким темпом, резолюції приймалися в повній згоді. Резолюції було винесено по всіх важливіших питаннях сучасного життя еміграції.

Було вислано привітальні телеграми з подяками п. президенту ЧСР Масарику та чехословацькому уряду.

Уступаючій президії Ради було уділено абсолюторій з подякою за працю. Нову президію обрано в такому складі: голова — проф. О. Шульгин, містоголови — проф. М. Славінський і п. М. Шумицький та ген. Удовиченко, генеральний секретар п. І. Косенко. Кандидати: пп. З. Мірна, В. Трепко та Л. Чикаленко. Ревізійна комісія: пп. М. Мацієвич, А. Яковлів, В. Філонович. Фінансова комісія: пп. М. Кабачків, М. Шумицький, Є. Гловінський.

По закінченні конференції, в отелі Сплендід відбулося прийняття, на яке було запрошено всіх учасників конференції, пристуніх в Празі членів уряду УНР та приїзжих почесних гостей з Галичини, Буковини й еміграції, а тако-ж багато осіб з кол місцевої української еміграції в Празі та Подєбрадах.

— Український Республікансько-Демократичний Клуб у Празі влаштував доклад проф. О. Шульгина на тему «Проблема національного провуду». Доклад цей — коротке експозе нової праці проф. Шульгина, яка в найближчому часі має вийти з друку. Доклад викликав бурхливі оплески аудиторії. По закінченні доклада чинку ставилися запитання, на які проф. Шульгин охоче відповідав.

З. М.

В Китаю.

У Шанхаю вийшла недавно книжка китайською мовою про Україну та її історію. Книжка має зверх 250 сторінок та списує

коротко історію України, а переходячи до подій вже останніх десятиліть зупиняється на вільних змаганнях українського народу, вказуючи імена українських вождів, як Симона Петлюру, та згадуючи про акт злуки всіх українських земель 22 січня 1919 року.

(У. П. С.)

Конференція Унії Товариств для Ліги Націй.

Зимова сесія Унії відбулася в Брюсселі 12-14 лютого с. р. при співучасті численних національних делегацій, але пройшла швидким темпом і з зведенням до мінімуму порядку денного її комітетів і комісій. Пояснюється це тим, що під опікою Унії відбувся 15-17 лютого ще й Міжнародний Конгрес для Оборони Миру.

Українське Товариство Прихильників Ліги Націй на сесії Унії заступлено було представником Товариства при секретаріаті Унії інж. Ю. Яковлевим.

12 лютого відбулося засідання постійної юридично-політичної комісії, що була присвячена дискусіям над проектом резолюції французької федерації для реформи Ліги Націй, якого представив і боронив проф. Касен, делегат СІАМАК'а.

Цей проєкт ліквідації кризи Л. Н. полягає в розбудові універсальності та підсиленні Л. Н. і в ревізії чинності її органів. Опорною його точкою є перетворення сучасного пакта Л. Н. в «суперпакт», який би, між іншим, уможливив і прискорив вступ до Ліги Націй ССРСР та його нового союзника — Сполучені Штати Північної Америки.

Большевики, як лік — це гасло знайшло співчуття у деяких делегатів, і вони в своїх премовах посилалися ще й на заяви Молотова та Літвінса, які висловлювались уже за вступ ССРСР до Ліги Націй. Засідання комісії закінчилося внесенням грузинським де-

легатом п. Івазавою проєкту резолюції, яку було зачитано головою комісії п. Лімбургом і яка говорить: «Грузинське Товариство для Ліги Націй просить Міжнародну Унію Товариств для Ліги Націй звернути увагу високої женевської асамблеї на справу Грузії, щоб у час, коли ССРСР подасть прохання про свій вступ до Ліги Націй, ця остання змогла способами, згідними з правилами міжнародного права, допомогти відновленню загальному визнанню та нарушенню совітським союзом незалежності Грузії, і таким чином спричинитися до триумфу основних принципів Ліги Націй».

П. Лімбург, який поспішав закінчити засідання, додав, що це внесення подано з великим запізненням і що йому здається, що аналогічну резолюцію що-до Грузії було вже прийнято Унією рік тому. Далі п. Стронський виступив з заявою, що приймати подібну резолюцію було б недоцільно в час, коли ССРСР має ввійти до Ліги Націй. Після цього взяв слово український представник п. Яковлів і заявив, що Українське Товариство приєднується до грузинського внесення і рішуче його підтримує, бо становище поневоленої Москвою України є одним із становищем Грузії. Після пояснення п. Івазави, що його внесення не є спеціально спрямоване для перешкодження вступу сов. Росії до Ліги Націй, постановлено поставити грузинське домагання на порядок денний літньої сесії комісії.

Наступного дня відбулася сесія 2-ої постійної комісії — національних меншостей, що головню була присвячена дискусіям над працями останньої асамблеї Л. Н. в справах національних меншостей. За винятком лише деяких делегатів, всі промовці були глибоко невдоволені тими працями, прирівнюючи їх до млина, що все працює, а борошна не дає.

Я.

Українська Бібліотека ім. С. Петлюри в Парижі
й читальня при ній (41, rue de la Tour d'Auvergne, Paris 9)
відкрита в середу — 6-9 г., суботу — 4-9 і в неділю — 1-5.

Москва фальшує Шевченка

і через те тепер ще більше, ніж коли,

«треба нам знати, що злука з Московщиною мусить розвалитися, щоб Україна дісталася на волю. У Шевченка ніхто ніде не найде ні одного слова яких небудь федеративних чи союзних міркувань. Навпаки. Він усяку злуку України з Московщиною уважав найбільшою долею, найбільшим нещастям України, джерелом її фізичного, духового, матеріяльного, культурного і морального занепаду... Він відкидає всяке спільне «отечество», знає тільки Неньку-Україну, яку так щиро любить, що за неї готов і душу свою віддати. Він визнає тільки повну самостійність України».

Так пише найбільший наш шевченкознавець проф. Ст. Смаль Стоцький в книжечці

Т. Шевченко — співець самостійної України.

Ціна за 1 примірник на крейдяному папері в гарній окладниці 8 амер. центів або 1 фр. 50 с.

З нагоди Шевченкових свят цю дуже чепуреньку книжечку треба розповсюдити як найширше. 10 прим. — 12 фр., 100 прим. — 100 фр. з пересилкою.

На свято Т. Шевченка не забудьте про такі книжки:

1. КОБЗАРЬ. Перше повне видання, в 1 томі, з поясненнями й примітками проф. С. Сімовича. З портретом і біографією. Ціна 20 фр., в оправі — 30 фр.

2. SCHEVTSCHENKO — LE POÈTE NATIONAL DE L'UKRAINE par D. Doroschenko, professeur à l'Université de Prague, avec préface du comte Antoine Chierpe. Ціна 5 фр.

3. Prof. D. Doroschenko: SCHEWTSCHENKO DER GROSSE UKRAINISCHE NATIONALDICHTER. Ціна 5 фр.

Продаж: всіх українських книгарнях. Де нема, звертатися до Української Бібліотеки ім. С. Петлюри в Парижі — M. Rudicev, 41, rue de La Tour d'Auvergne, Paris 9, або на адресу: N. Kozuska, Praha-Vinohrady, Sobeslavska 30. Czechoslovakia.

Зміст.

Париж, неділя, 4 березня 1934 року — ст. 1. Н. Козицька. Українські діти на чужині — ст. 2. Третя конференція Головної Еміграційної Ради — ст. 4. І. Заташанський. Большевицько-шварцбардівська протиукраїнська пропаганда — ст. 9. Obsegvator: З міжнародного життя — ст. 10. Хроніка. З життя української еміграції: У Франції — ст. 12. У Польщі — ст. 12. В Чехословаччині — ст. 14. В Китаю — ст. 14. Конференція Унії Товариств для Ліги Націй — ст. 15.

Редакція і адміністрація: 42, rue Denfert-Rochereau, Paris-V
Tél. Danton 80-03.

Для переказів у Франції: «Le Trident», chèque postal 898.50, Paris.

Редагус — Комітет.

Адміністратор: Іа. Косенко

Le Gérant: M-me Perdrizet.